

Právní stát v Rusku

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 13. června 2013 o právním státě v Rusku (2013/2667(RSP))

Evropský parlament,

- s ohledem na své předchozí zprávy a usnesení o Rusku, zejména na usnesení ze dne 17. února 2011 o právním státě v Rusku¹, usnesení ze dne 13. září 2012 o politickém využívání soudnictví v Rusku² a usnesení ze dne 13. prosince 2012 obsahující doporučení Parlamentu Radě, Komisi a Evropské službě pro vnější činnost týkající se jednání o nové dohodě mezi EU a Ruskem³,
- s ohledem na současnou dohodu o partnerství a spolupráci zakládající partnerství mezi Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na jedné straně a Ruskou federací na straně druhé a na probíhající jednání o nové dohodě mezi EU a Ruskem,
- s ohledem na „partnerství pro modernizaci“ zahájené v roce 2010 v Rostově na Donu a na závazek ruského politického vedení, že se dodržování právního státu stane základem pro modernizaci Ruska,
- s ohledem na ruskou ústavu, zejména na její článek 118, který stanoví, že spravedlnost vykonávají v Ruské federaci pouze soudy, a na článek 120, který stanoví, že soudci jsou nezávislí a řídí se pouze ruskou ústavou a federálními zákony,
- s ohledem na výroční zprávu EU o lidských právech a demokracii ve světě,
- s ohledem na výsledky summitu EU-Rusko, který se konal ve dnech 3.–4. června 2013, a na konzultace o lidských právech konané dne 19. května 2013,
- s ohledem na prohlášení vysoké představitelky Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku o sdružení GOLOS, o situaci nevládních organizací v Ruské federaci a o případu Magnitského,
- s ohledem na Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod, Deklaraci OSN o zastáncích lidských práv a Deklaraci OSN o právu a povinnosti jednotlivců, skupin a společenských organizací propagovat a chránit všeobecně uznávaná lidská práva a základní svobody,
- s ohledem na skutečnost, že Evropský parlament udělil Sacharovovu cenu za svobodu myšlení za rok 2009 ruské nevládní organizaci Memorial, která mimo jiné bojuje za práva vězňů v Rusku, a s ohledem na to, že v Evropském parlamentu roste podpora kandidatury organizace Memorial na Nobelovu cenu míru,

¹ Úř. věst. C 188 E, 28.6.2012, s. 37.

² Přijaté texty, P7_TA(2012)0352.

³ Přijaté texty, P7_TA(2012)0505.

- s ohledem na stanovisko Benátské komise k federálnímu zákonu Ruské federace č. 65 ze dne 8. června 2012 o shromážděních, setkáních, demonstracích, pochodech a demonstracích před podniky a o přestupkovém zákonu, na její stanovisko k federálnímu zákonu Ruské federace o boji proti extremistickým aktivitám a stanovisko k federálnímu zákonu Ruské federace o federálních bezpečnostních službách,
- s ohledem na čl. 122 odst. 5 a čl. 110 odst. 4 jednacího řádu,
- A. vzhledem k tomu, že Evropská unie hodlá dále prohlubovat a rozvíjet vztahy mezi EU a Ruskem v souladu se zásadami zakotvenými v partnerství pro modernizaci, jež se zakládají na vzájemné neochvějné věrnosti demokratickým zásadám, dodržování základních a lidských práv, právnímu státu, svobodě projevu, svobodě vyjadřování, svobodě shromažďování, respektování lidské důstojnosti a rovnosti;
- B. vzhledem k tomu, že Rusko se jako člen Rady Evropy a Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) a signatář deklarací OSN zavázalo k ochraně a podpoře lidských práv, základních svobod a právního státu;
- C. vzhledem k tomu, že zůstávají důvody k vážnému znepokojení nad vývojem v Ruské federaci, pokud jde o dodržování a ochranu lidských práv a dodržování obecně přijímaných demokratických zásad, pravidel a postupů;
- D. vzhledem k tomu, že svoboda tisku a sdělovacích prostředků, ať působí online nebo offline, je klíčovým aspektem demokratické a otevřené společnosti a hraje zásadní roli při boji proti korupci, ochraně lidských práv a uplatňování zásad právního státu; vzhledem k tomu, že nezávislý tisk je jako kolektivní projev svobody vyjadřování jedním z hlavních aktérů mediálního prostředí a působí jako strážce demokracie;
- E. vzhledem k tomu, že řada procesů a soudních řízení v posledních letech, jako jsou případy Magnitského, Chodorkovského, Politkovské a dalších, vyvolala pochybnosti ohledně nezávislosti a nestrannosti soudních orgánů Ruské federace; vzhledem k tomu, že uvedené veřejné procesy jsou pouze několika případy, které dosáhly největší proslulosti za hranicemi Ruska, ale ve skutečnosti se jedná o systémovou neschopnost ruského státu uplatňovat zásady právního státu a zajistit spravedlnost pro své občany;
- F. vzhledem k tomu, že v současné době probíhá v Rusku soudní řízení s předním právníkem, bojovníkem proti korupci a sociálním aktivistou Alexejem Navalným a že obvinění vznesená proti němu jsou podle jeho tvrzení politicky motivovanou snahou jej potrestat jako jednoho z předních odpůrců vlády; vzhledem k tomu, že Navalnyj systematicky odhaloval rozsáhlou korupci v nejvyšších patrech ruského státního aparátu;
- G. vzhledem k tomu, že prokuratura pokračuje v pronásledování opozičních aktivistů, kteří se dne 6. května 2012 – den před inaugurací prezidenta Putina – zúčastnili „pochodu milionů“; vzhledem k tomu, že podle spolehlivých nezávislých zpráv tuto demonstraci násilně přerušila na Bahenním náměstí pořádková policie, která proti účastníkům použila nepřiměřené síly a svévolného násilí; vzhledem k tomu, že zprávy prezidentské rady pro lidská práva, veřejného ochránce lidských práv a nezávislé vyšetřovací komise, jejímiž členy byly vysocí veřejní činitelé, dávaly vinu za násilí ruským orgánům a policii;
- H. vzhledem k tomu, že nové zákony – přijaté v průběhu posledních několika měsíců – o registraci politických stran, financování nevládních organizací, právu na

shromažďování, extremismu, pomluvě či omezení filtrování internetu značně přispěly ke zhoršení prostředí, pokud jde o rozvoj opravdové občanské společnosti v Rusku;

- I. vzhledem k tomu, že ruský parlament přijal v červenci 2012 zákon přisuzující postavení „zahraničního agenta“ ruským nekomerčním organizacím vyvíjejícím politickou činnost a financovaným ze zahraničí; vzhledem k tomu, že právní předpisy týkající se nevládních organizací a předpisy upravující právo na svobodu shromažďování byly v loňském roce používány k utlačování občanské společnosti, potlačování opozičních politických názorů a k pronásledování nevládních organizací, demokratické opozice a sdělovacích prostředků;
- J. vzhledem k tomu, že federální orgány neučinily nic proti tomu, aby v devíti regionech Ruska vstoupily v platnost diskriminační právní předpisy, které zakazují „propagaci homosexuality“; vzhledem k tomu, že Duma nedávno přijala podobný zákon na celostátní úrovni;
- K. vzhledem k tomu, že prezidentská rada pro lidská práva si stěžovala na pronásledování, zavražďování, výslechy, prohlídky jejich kanceláří a majetku a na další kroky ze strany příslušníků ruských donucovacích orgánů;
- L. vzhledem k tomu, že dalšímu vývoji vztahů mezi EU a Ruskem stále brání neschopnost Ruska plně přijmout demokratické hodnoty a posílit právní stát;
 1. připomíná Rusku, že je důležité, aby jako člen Rady Evropy plně dodržovalo své mezinárodní právní závazky a základní lidská práva a zásady právního státu zakotvené v Evropské úmluvě o lidských právech a v Mezinárodním paktu o občanských a politických právech;
 2. vyjadřuje hluboké znepokojení nad novými represivními zákony a jejich svévolným prosazováním ze strany ruských orgánů, jež často vede k pronásledování nevládních organizací, aktivistů občanské společnosti, obhájců lidských práv a menšin;
 3. je hluboce znepokojen neschopností Ruska dostát svým mezinárodním právním závazkům a ochránit svobodu sdružování, vyjadřování a shromažďování, což ohrožuje jak ruskou pulzující občanskou společnost, tak spolupráci Ruska s EU;
 4. znovu potvrzuje své zklamání ze zákona, jenž přisuzuje postavení „zahraničního agenta“ ruským nekomerčním organizacím vyvíjejícím politickou činnost, které jsou financovány ze zahraničí; naléhavě vyzývá ruské orgány, aby přestaly registrovat nevládní organizace jako „zahraniční agenty“ na základě zákona, který rozšířil státní kontrolu nad nevládními organizacemi, aby přestaly používat vágní definici politické činnosti obsaženou v tomto zákoně, stigmatizovat nevládní organizace a vytvářet atmosféru nepřátelskou vůči občanské společnosti;
 5. domnívá se, že rozšířené, cílené a obtěžující inspekce, zabavování majetku a správní pokuty ukládané ruským nevládním organizacím a jejich aktivistům, získávají-li údajně finanční prostředky ze zahraničí, jsou nepřijatelné a narušují právo na svobodu sdružování; dále kritizuje razii a tlak na mezinárodní politické nadace; vyjadřuje hluboké politování nad tím, že několik nevládních organizací již čelí soudnímu řízení, např. Memorial v Petrohradě, nebo již bylo odsouzeno, jako sdružení GOLOS a Levada-Centrum; je znepokojen zahájením vyšetřování mezinárodních nevládních organizací,

kteře usilují o prosazování demokracie v Rusku, mimo jiné mezinárodních institutů;

6. naléhavě vyzývá ruské orgány, aby na tyto obavy reagovaly úpravou výše uvedených zákonů, která by je uvedla do souladu s mezinárodními standardy a mezinárodními a ústavními závazky Ruska v oblasti lidských práv, včetně jeho vlastní ústavy, a zejména aby odstranily nepřiměřená právní, správní a jiná omezení, jimž činnost nevládních organizací podléhá;
7. naléhá na místopředsedkyni, vysokou představitelku, na ESVČ a na Komisi, aby v rámci probíhajících jednání o příštím víceletém finančním rámci a v průběhu fáze přípravy programů braly v potaz zhoršující se situaci občanské společnosti, nucené stažení dalších mezinárodních dárců a rostoucí počet žádostí o podporu EU a aby v souladu s tím umožnily podstatné zvýšení finanční pomoci Unie nevládním organizacím a občanské společnosti;
8. je hluboce znepokojen negativními důsledky přijetí federálního zákona o „propagaci homosexuality“, který by mohl zhoršit diskriminaci a násilí proti lesbickým ženám, gayům, bisexuálům, transsexuálům a intersexuálům;
9. žádá ruské orgány, aby zaručily politickou pluralitu, svobodu sdělovacích prostředků, uplatňování právního státu, nezávislost a nestrannost soudnictví, svobodu vyjadřování a shromažďování, a to i na internetu, efektivní a nezávislé odbory a zásadu nediskriminace jako podmínku nezbytnou pro další rozvoj a modernizaci Ruska způsobem, který bude uznávat a chránit individuální i kolektivní práva všech svých občanů; připomíná, že podle mezinárodního práva mají státy povinnost přímo či nepřímo podporovat financování činností občanské společnosti, zejména vytvářením příznivého prostředí, aniž by přitom zasahovaly do jejich nezávislosti;
10. vyjadřuje hluboké znepokojení nad zprávami o politicky motivovaných procesech, nespravedlivých postupech a současně o neschopnosti vyšetřovat závažné trestné činy, jako jsou zabití, pronásledování nebo jiné násilné činy, jak dokládají případy Magnitského, Chodorkovského, Politkovské a jiných; naléhavě vyzývá ruské soudní a donucovací orgány, aby své povinnosti vykonávaly účinně, nestranně a nezávisle, s cílem postavit pachatele trestných činů před soud;
11. připomíná své doporučení týkající se společných vízových omezení pro ruské státní úředníky zapojené do případu Sergeje Magnitského a žádá Radu a Komisi, aby uplatily v celé EU zákaz udělování víz pro všechny úředníky zapojené do smrti Magnitského, který je i nadále posmrtně stíhán, a aby zmrazily jejich veškeré finanční prostředky, stejně jako dalších osob v Rusku, které se dopustily vážného porušení lidských práv; zdůrazňuje, že tito jedinci nesmí mít prospěch z žádné dohody o zjednodušení vízového režimu mezi EU a Ruskem;
12. naléhavě vyzývá členské státy, aby zjednodušily postupy a kladně posuzovaly žádosti o vízum podávané pronásledovanými ruskými politickými aktivisty;
13. vítá nedávné opětovné zahájení řízení v případě vraždy Anny Politkovské, více než šest let od jejího zastřelení, avšak sdílí obavy, že není pravděpodobné, že bude zodpovězena otázka, kdo si její vraždu objednal;
14. vyjadřuje nejhlubší obavy v souvislosti s případem Alexeje Navalného a politování nad

údajnou politickou motivací jeho trestního stíhání; naléhá na ruské orgány, aby zajistily, že mu budou přiznána všechna práva a že soud s ním bude splňovat mezinárodně uznávané normy spravedlivého procesu; žádá v této souvislosti delegaci EU a mise členských států v Rusku, aby sledovaly soudní řízení se všemi obhájci lidských práv, včetně soudu s Navalným a dalšími, zejména pak na regionální úrovni;

15. naléhavě vyzývá Rusko, aby v souvislosti s „pochodem milionů“ nechala nezávisle vyšetřit násilí na Bahenním náměstí, a zejména aby vyšetřila údajné nepřiměřené použití síly proti demonstrujícím; vyjadřuje znepokojení nad údajnou politickou motivací pronásledování spojeného s násilím na Bahenním náměstí;
16. naléhá na ruské orgány, aby zajistily svobodu tisku a sdělovacích prostředků působících online i offline, aby podporovaly pluralitní mediální prostředí, aby umožňovaly mediálním platformám, novinářům i bloggerům nezávisle plnit v ruské společnosti svou klíčovou úlohu, aby ochraňovaly volný tok informací a zajišťovaly svobodu vyjadřování; zdůrazňuje význam zákonů o svobodě informací, jež mají prvořadou důležitost, aby mohli novináři a občanská společnost plnit svou úlohu strážců;
17. žádá Rusko, aby plně vyhovělo zvláštním postupům Rady OSN pro lidská práva, mimo jiné aby vydalo stálé pozvání k návštěvám země a aby kladně vyřídilo dosud nezodpovězené žádosti o vstup zvláštních zpravodajů OSN pro ochranu obhájců lidských práv, svobodu sdružování a shromažďování a svobodu vyjadřování v Rusku; žádá Rusko, aby přijalo doporučení předložená v rámci všeobecného pravidelného přezkumu Ruska provedeného Radou pro lidská práva, aby zrušilo nebo revidovalo právní předpisy ovlivňující práci nevládních organizací a přestalo bránit práci v oblasti lidských práv,
18. žádá Radu, aby přijala závěry Rady EU pro zahraniční věci o lidských právech v Rusku, čímž by poskytla zásadní podporu všem osobám, které se v Rusku zasazují o ochranu lidských práv, a aby spojila 27 členských států EU a orgány EU k formulování společného sdělení a přístupu, pokud jde o lidská práva v Rusku;
19. naléhavě vyzývá Rusko, aby přijalo všechna možná opatření s cílem zajistit, aby všichni členové prezidentské rady pro lidská práva, a obecně všichni, kdo pracují v oblasti ochrany lidských práv v Rusku, byli ochraňováni před pronásledováním a zavražďováním;
20. vybízí předsedy Rady a Komise i místopředsedkyni Komise, vysokou představitelku Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, aby i nadále podrobně sledovali uvedené případy a aby při jednáních s Ruskem na tyto záležitosti v různých formách upozorňovali a Parlamentu podávali zprávy o svých výměnách s ruskými orgány;
21. pověřuje svého předsedu, aby předal toto usnesení místopředsedkyni Komise, vysoké představitelce Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, Radě, Komisi, vládám a parlamentům členských států, prezidentovi, vládě a parlamentu Ruské federace, Radě Evropy a Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě.